

Långsiktigt reformprogram för minskad segregation år 2017-2025

Sammanfattning

En grundsten i den svenska modellen är ett samhälle som håller ihop. Men klyftorna och segregationen har tillåtits växa under lång tid. Allt fler kan betraktas som ekonomiskt utsatta i Sverige. Vi ser också en ökad segregation mellan olika områden i en och samma kommun när det gäller brottslighet och upplevd trygghet, arbetslöshet, skolresultat, trångboddhet, samhällsservice och delaktighet.

Regeringen utvecklar därför ett långsiktigt reformprogram för att minska segregationen. Det utgör startskottet för ett långt, gediget arbete, byggt på evidens och forskning. En statlig delegation tillsätts som ska samverka med kommuner, civilsamhälle, myndigheter och forskare.

Reformprogrammet kommer att sträcka sig mellan åren 2017 och 2025 och fokuserar på fem politiska områden.

Regeringen presenterar därutöver idag följande tio reformer:

- Översyn av straffen för attacker mot blåljuspersonal
- Resurser för polisens myndighetssamverkan i socialt utsatta områden
- Arbetsförmedlingen får i uppdrag att öka sysselsättningen bland utrikes födda kvinnor
- Inslussningsgrupper som ska förebygga återfall i brott
- Stöd till förskolor med tuffa förutsättningar
- Utökat stöd till skolor med låga kunskapsresultat
- Upplåtelseform i detaljplan för minskad boendesegregation
- Myndighetsservice i socialt utsatta områden
- Ökat stöd till civilsamhällesorganisationers och kommuners verksamhet mot våldsbejakande extremism
- Idrotts- och ungdomsledare i socialt utsatta områden

Nästa år investerar regeringen 110 miljoner kronor i dessa reformer, en summa som successivt ökar till 250 miljoner kronor från år 2020.

Nyheter

Långsiktigt reformprogram för minskad segregation 2017-2025

För att minska segregation och klyftor kommer regeringen att utveckla ett långsiktigt reformprogram. Syftet är att lyfta socialt utsatta områden och att bryta segregationsmekanismer strukturellt. Reformprogrammet kommer att delas in i följande fem utvecklingsområden:

1. Bekämpa brottsligheten
2. Knäcka långtidsarbetslösheten
3. Lyfta skolorna och elevernas resultat
4. Stärka samhällservicen och minska bostadssegregation och trångboddhet
5. Stödja civilsamhället och arbetet för demokratiska värderingar

Reformprogrammets utformning

En delegation, kommer att tillsättas för arbetet med reformprogrammet. Delegationen skriver i sin tur avtal med berörda kommuner.

De kommuner som vill arbeta inom ett visst utvecklingsområde bildar nätverk tillsammans och med berörda statliga myndigheter. Nätverken träffas på olika nivåer – alltifrån politisk ledning till praktiker. Syftet är att lära av varandra, utveckla nya modeller och på så sätt långsiktigt motverka de strukturer som skapar segregation och klyftor.

Arbetet ska bygga på evidens och forskning. Därför knyts forskare till respektive utvecklingsområde. Forskarna ska inte bara utvärdera arbetet, utan följa det kontinuerligt och bidra med kunskap och evidens i arbetet.

Till detta har delegationen medel om 50 miljoner kronor år 2017 som successivt ökar till 100 miljoner kronor per år från år 2019.

Delegationen ska finansiera utvecklingsarbetet, nätverk- och erfarenhetsutbyte mellan kommuner samt utvärdering och forskning inom respektive utvecklingsområde. Vissa medel för projektkoordinering kan få statlig finansiering men i övrigt ska kommunerna gå in med de reguljära tjänster som behövs för att garantera långsiktighet.

Målgrupp och urval

Det sker inte på förhand någon begränsning av vilka kommuner som omfattas, utan urvalet sker utifrån de ansökningar som kommunerna lämnar in. Här är det viktigt att kommunerna har behov av att lyfta socialt utsatta områden, bryta segregationsmekanismer samt har intressanta modeller för arbetet som de vill utveckla

Genomförda, påbörjade och aviserade reformer

Många av regeringens stora reformer bidrar till att minska segregation och klyftor samt förbättrar levnadsvillkoren i socialt utsatta områden. Regeringen har aviserat ett tillskott på tio välfärds miljarder per år till kommuner och landsting. Det är den största höjningen av statsbidragen till kommunerna sedan de generella statsbidragen infördes. Regeringen tillför skolan åtta miljarder kronor per år för att vända skolresultaten. Vi investerar dessutom 6 miljarder per år i fler och bättre bostäder och bara under nästa år investeras mer i bostäder än under hela förra mandatperioden. För att förbättra nyanländas etablering på arbetsmarknaden har vi infört en anvisningslag som innebär att alla kommuner är skyldiga dela på ansvaret att ta emot nyanlända.

Genomförda, påbörjade och aviserade reformer för minskade klyftor och segregation

Välfärds miljarderna	10 mdkr fr.o.m. 2017
Renovering/energieffektivisering av miljonprogrammen	1 mdkr 2016
Delegation för unga i arbete	90 mnkr 2016
Samverkan för bästa skola	600 mnkr 2016
Snabbspår, validering och kompletterande utbildning	541 mnkr 2016
Ökat stöd till idrottsrörelsen	197 mnkr 2016
”Ett Sverige som håller ihop” – insats mot polarisering och rasism	44 mnkr 2016
Kultur och delaktighet i områden med lågt valdeltagande och socioekonomiska utmaningar	50 mnkr 201
Nationell samordnare mot våldsbejakande extremism	14,4 mnkr 2016
Nationell satsning på det brottsförebyggande arbetet	15 mnkr 2016
Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet	
Avskaffat vårdnadsbidrag	
Kommission för jämlik hälsa med fokus på att minska socioekonomiska hälsoskillnader	

Tio nya reformer för minskad segregation

Ovan beskrivs de utvecklingsområden som delegationen kommer att arbeta med samt de reformer som regeringen tidigare genomfört, påbörjat eller aviserat. Regeringen kommer därutöver att genomföra följande tio nya reformer i närtid:

Bekämpa brottsligheten

- *Översyn av straffen för attacker mot blåljuspersonal:* Det är redan idag brottsligt att angripa räddningstjänst och ambulans. En översyn bör dock göras för att se över behovet av förändringar i strafflagstiftningen för att ytterligare trygga blåljuspersonal i deras arbete.
- *Resurser för polisens myndighetssamverkan i socialt utsatta områden:* Polisen tillförs medel för att samarbeta med andra myndigheter i de socialt mest utsatta områdena. Syftet är att komma till rätta med brottslighet och underlätta för polisen att ägna sig åt brottsbekämpande arbete.
- *Inslussningsgrupper för att förebygga återfall i brott:* En utredare får i uppdrag att ta fram en modell för lokal samverkan för att förebygga återfall i brott, s.k. Inslussningsgrupper.

Knäcka långtidsarbetslösheten

- *Arbetsförmedlingen får i uppdrag att öka sysselsättningen bland utrikes födda kvinnor:* Arbetsförmedlingen får i uppdrag att särskilt fokusera på insatser för att minska arbetslösheten bland utrikes födda kvinnor. Samtidigt påbörjas ett nytt systematiskt arbetssätt i etableringsuppdraget för att öka andelen personer som kommer ut i studier eller arbete efter etableringstiden och motverka de stora könsskillnader som finns både avseende insatser och resultat.

Lyfta skolorna och elevernas resultat

- *Stöd till förskolor med tuffa förutsättningar:* För att förbättra starten i skolan för barn i socialt utsatta områden och öka likvärdigheten inför barns skolstart utvidgas ”Samverkan för bästa skola” till att omfatta förskolan. Skolverket i dialog med förskolans huvudmän ger stöd för att utveckla verksamheten i de förskolor som har särskilt tuffa förutsättningar.
- *Utökat stöd till skolor med låga kunskapsresultat:* Det statliga stödet ”Samverkan för bästa skola” tillförs utökade medel från och med 2018. Skolverket i dialog med skolans huvudmän ger stöd för att höja kvaliteten i skolor med låga kunskapsresultat. Syftet är att förbättra elevernas kunskapsresultat och öka jämlikheten.

Stärka samhällsservice och minska bostadssegregation och trångboddhet

- *Upplåtelseform i detaljplan för minskad boendesegregation:* Utredning om kommunernas möjlighet att reglera upplåtelseformer, t.ex. genom en bestämmelse i detaljplan. (Tidigare presenterat i regeringens 22 punkter för fler bostäder.)
- *Myndighetsservice i socialt utsatta områden:* Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Skatteverket, Pensionsmyndigheten och SKL har med goda resultat bedrivit ett pilotprojekt för att förenkla nyanländas myndighetskontakter. Regeringen kommer att vidta åtgärder för att utvidga myndighetssamverkan så att fler personer får del av ”en dörr in” till en samlad myndighetsservice.

Stödja civilsamhället och arbetet för demokratiska värderingar

- *Arbete mot våldsbejakande extremism:* Ökat stöd till civilsamhällesorganisationers och kommuners verksamhet mot våldsbejakande extremism. Dagens bestämmelse att kommuner måste söka tillsammans med en civilsamhällesorganisation tas bort.
- *Idrotts- och ungdomsledare i socialt utsatta områden:* För att skapa varaktighet och självförsörjning av ledare kommer de boende att erbjudas utbildning i föreningskunskap och ledarutveckling.

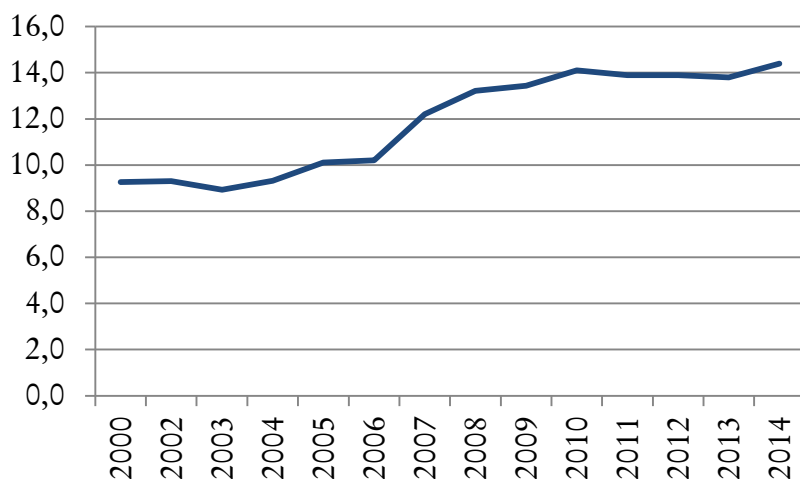
<i>Tabell: Tio reformer för att minska segregationen</i>				
	2017	2018	2019	2020
Delegation	50	75	100	100
Översyn av straffen för attacker mot blåljuspersonal	-	-	-	-
Resurser till polisens myndighetssamverkan i socialt utsatta områden	26	30	30	41
Inslussningsgrupper för att förebygga återfall i brott	-	-	-	-
Arbetsförmedlingen får i uppdrag att öka sysselsättningen bland utrikesfödda kvinnor	-	-	-	-
Stöd till förskolor med tuffa förutsättningar	10	20	30	40
Utökad stöd till skolor med låga kunskapsresultat	-	16	26	36
Upplåtelseform i detaljplan	-	-	-	-
Myndighetsservice i socialt utsatta områden	-	-	-	-
Arbete mot våldsbejakande extremism	10	10	10	15
Idrotts- och ungdomsledare i socialt utsatta områden	14	14	14	18
SUMMA	110	165	210	250

Bakgrund

Inkomstklyftorna i Sverige har ökat under lång tid. Diagrammet nedan visar att allt fler kan betraktas som ekonomiskt utsatta i Sverige och andelen personer med årsinkomst under 60 procent av medianinkomsten har ökat.

Andel med årsinkomst under 60 procent av medianinkomsten 2000-2014

Procent

Källa: SCB

Segregation och klyftor finns på många olika områden och tar sig många olika uttryck. Det handlar i hög grad om skilda levnadsförhållanden men också om att människor med olika bakgrunder, erfarenhet och levnadsförhållanden i allt lägre utsträckning möts och kommunicerar med varandra. Detta riskerar att skapa en farlig polarisering och misstroende mellan grupper i samhället.

För att slå vakt om demokratin och det öppna samhället behöver möten mellan människor med olika förutsättningar och uppfattningar öka. I detta arbete behöver alla delar av Sverige involveras. Klyftorna mellan storstad och landsbygd behöver minska, men också klyftorna mellan rika och fattiga områden i städerna, där vi ser en ökad segregation mellan olika stadsdelar när det gäller brottslighet och upplevd trygghet, arbetslöshet, skolresultat, trångboddhet och samhällsservice samt civilsamhälle och demokrati.

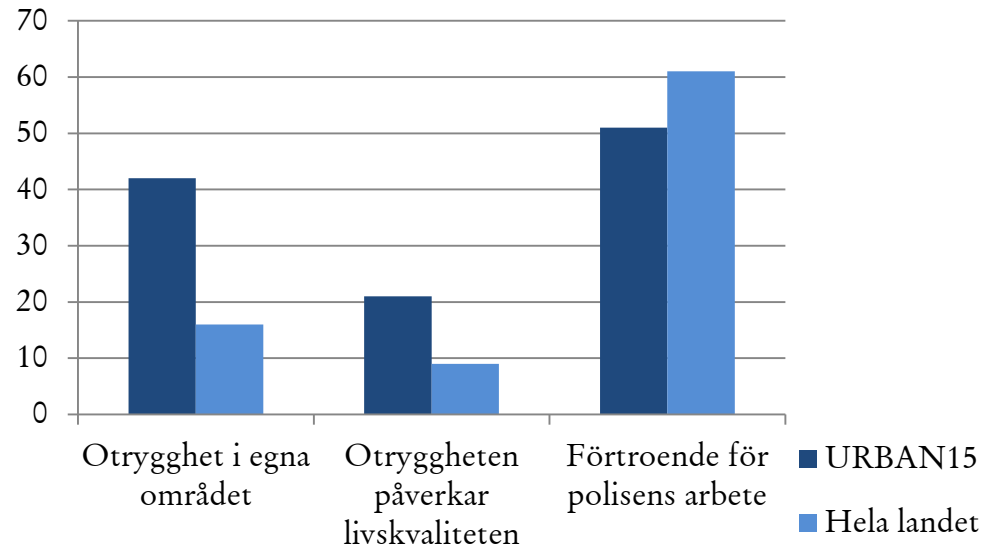
Brottslighet

Enligt polisen finns minst 53 områden i Sverige som i olika grad är socioekonomiskt utsatta och påverkade av allvarlig brottslighet. Av dessa är 15, de flesta i de tre storstadsområdena, att betrakta som särskilt utsatta. Otryggheten i dessa så kallade URBAN 15-områden är enligt

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) väsentligen högre än i övriga landet.

Otrygghet, genomsnitt åren 2007-2015

Procent

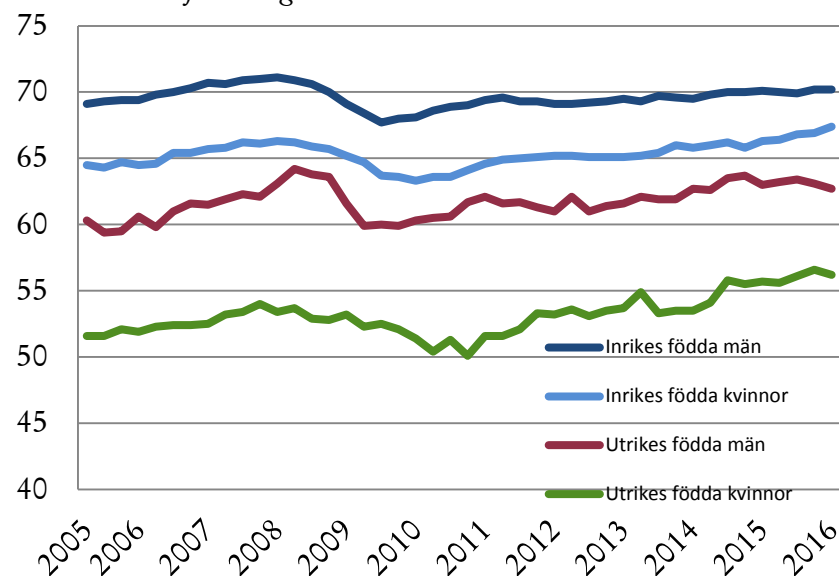
Källa: Nationella trygghetsundersökningen (NTU)

Arbetslöshet

Den viktigaste faktorn för att minska segregation och klyftor är att människor har ett jobb att gå till och egen försörjning. Sysselsättningen i de socialt utsatta områdena ligger långt lägre än riket i stort och utomeuropeiskt födda kvinnor är en särskilt svag grupp på arbetsmarknaden. Samtidigt ser vi att en fjärdedel av 20-25-åringarna står utanför både arbete och studier.

Sysselsättningsgrad inrikes och utrikes födda, 15-74 år

Procent av befolkningen

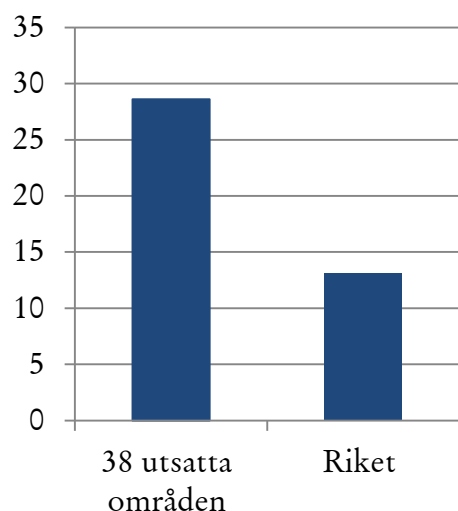
Källa: SCB

Skolresultat

I de 38 socialt mest utsatta områdena var andelen som inte klarade behörighetskravet till nationellt program på gymnasiet 28,6 procent år 2014, vilket är dubbelt så många som i riket totalt. Så många som tre fjärdedelar av de elever som inte klarar behörighetskravet i de 38 socialt mest utsatta områdena är födda i Sverige.¹

Andel obehöriga elever till nationellt gymnasieprogram år 2014

Procent

Källa: SCB

Trångboddhet och samhällsservice

Vi har också en bostadssegregation där hyresrätter dominerar kraftigt i socialt utsatta områden, medan villa och radhus är den vanligaste boendeformen i landet i stort. På så sätt byggs segregationen in i bostadsområden genom att personer med goda inkomster samlas i vissa områden och de med låga inkomster i andra. Samtidigt har vi en akut bostadsbrist som förstärker utsattheten. Den leder till trångboddhet, svarthandel med hyreskontrakt och barn som inte får studera. Nästan hälften av de utomeuropeiskt födda bor för trångt.

Civilsamhälle och demokrati

Det civila samhällets organisationer spelar en viktig roll i demokratin. De ideella organisationerna bidrar till binda människor samman och till att skapa meningsfulla aktiviteter. I socioekonomiskt utsatta stadsdelar kan det civila samhället ses som särskilt viktigt då det till viss del kan

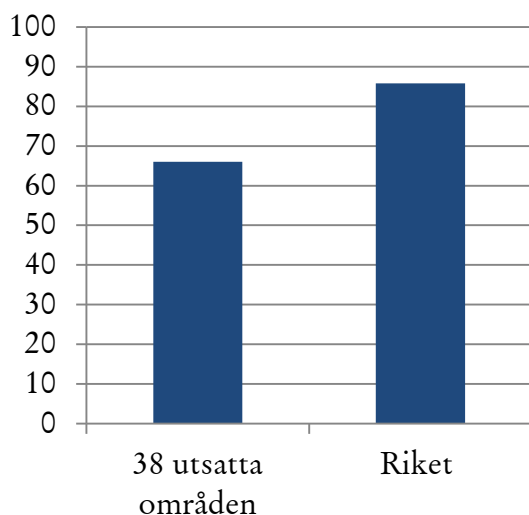
¹Trångboddheten ökade från 14 procent år 2000 till 18 procent 2013. 45 procent av de utomeuropeiskt födda var trångboddna 2013.¹

kompensera för frånvaron av andra slags resurser. Det är dock problematiskt att medlemskapet i föreningslivet uppvisar en långsiktig minskning i Sverige samtidigt som medlemskapet är tydligt lägre bland personer uppväxta utanför Sverige jämfört med personer som växt upp i Sverige.

Samtidigt är det viktigt att ha god kontroll över vilka organisationer som får statligt stöd och hur medlen används. På senare tid har vi sett exempel där de statliga stöden missbrukas och regeringen ser därför nu över kriterierna för statligt stöd till organisationer i det civila samhället inklusive trossamfunden.

Deltagande i riksdagsvalet år 2014

Procent

Källa: SCB

Statistik

Statistiken om de 38 socialt mest utsatta områdena kommer från SCB:s integrationsdatabas. Databasen har skapats vid sidan av den ordinarie statistiken i SCBs databaser och ger information om olika variabler för de 38 stadsdelar som omfattades av lokala utvecklingsavtal med möjlighet till jämförelser med motsvarande information på kommun-, läns- och riksnivå. Statistiken särredovisar också data med hänsyn till födelseregion.

Enligt polisen finns minst 53 områden i Sverige som i olika grad är socioekonomiskt utsatta och påverkade av allvarlig brottslighet. Av dessa är 15, de flesta i de tre storstadsområdena, att betrakta som särskilt utsatta. 10 av dessa särskilt utsatta områden har ingått i regeringens urbana utvecklingsarbete, URBAN 15, som omfattade 15 stadsdelar i nio kommuner. Brottsförebyggande rådet (Brå) sammanställer årligen statistik för URBAN 15-områdena.

Tidigare satsningar på socialt utsatta områden

År 1995-1999 genomförde dåvarande integrationsminister Leif Blomberg satsningen ”särskilda insatser i utsatta bostadsområden, även kallad ”Blommanpengarna”. Syftet var att utveckla nya former för samverkan mellan staten och kommunerna för att tackla boendesegregation och utanförskap i storstäderna. Huvudinriktningen var att åstadkomma ett ökat deltagande på arbetsmarknaden för boende i dessa områden. Totalt fick åtta kommuner i uppdrag av den dåvarande regeringen att utveckla handlingsplaner för insatsernas genomförande. Insatserna genomfördes som projekt i partnerskap mellan regering, kommunerna och lokala aktörer.

År 1999 ersattes Blommanpengarna med en nationell storstadspolitik genom den s.k. Storstadssatsningen. För ändamålet inrättades posten storstadsminister, med placering på Justitiedepartementet. Den leddes av en särskild storstadsdelegation bestående av statssekreterare från sju olika departement. Sammanlagt sju kommuner erbjöds att teckna lokala utvecklingsavtal med regeringen. Totalt berördes 24 utsatta bostadsområden.

Den borgerliga regeringen fortsatte arbetet med lokala utvecklingsavtal och fler kommuner erbjöds att teckna avtal. 21 kommuner med sammanlagt 38 stadsdelar tecknade lokala utvecklingsavtal.